

Няма как в седмицата, когато официално почитаме 1 февруари – Деня за почит към паметта на жертвите на комунизма, да не припомним изключително ценната книга на [Петър Семерджиев](#) за „народния съд“.

Бързам да кажа, че изданието е библиографска рядкост, тъй като е отпечатано през 1997 г. в Ерусалим, където Семерджиев намира убежище след напускането на НРБ през 1973 г. със съпругата си Ема Герон. Инициативата за издаването на книгата е на дългогодишния приятел на Петър Семерджиев – емигранта д-р Иван Гаджев, директор на Македоно-българския институт „Св. Климент Охридски“, който подпомага издаването и на други ръкописи на бившия кандидат-член на ЦК на БКП.

Не съм сигурен дали в Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ има копие от изданието, но в книгата е отбелязан каталожния номер, под който тя присъства в Библиотеката на американския конгрес във Вашингтон.

„За първи път се заговаря за Народен съд в партийните документи, издавани през есента на 1941 г. В обръщение на Централния комитет от септември към българските граждани е отправено предупреждение към народните представители, служителите в администрацията и военните съдилища, както и към органите на полицията, че за своите действия щели да бъдат изправени пред народен съд”, пише Петър Семерджиев.

⋮

За онези, които са далеч от темата или не знаят подробностите, авторът е предложил картината на положението, в което се намира България в края на Втората световна война. Подробно са описани, както промяната на 9 септември 1944 г., така и подготовката за т. нар. народен съд.

Следват сведения и факти, които трудно ще намерите в други книги. Става въпрос за малко известни фрагменти около разпитите на хората в дворцовата канцелария и съветниците на цар Борис III, разпитите на министрите от двете правителства на проф. Богдан Филов, разпитите на регентите и министрите, откарани в Москва и върнати преди процеса в началото на 1945 г.

Винаги се възхищавам на тези страници в книгата на Петър Семерджиев, тъй той предлага един достоверен разказ за събития повече от пет десетилетия след случилото се през 1944-1945 г. без да се е завръщал след 10 ноември 1989 г. в България и без да е ползвал архиви по темата.

В книгата е отделено място на особеностите на присъдите, произнесени от всички съдебни състави. В специална глава са разгледани и съдебните дела на „народния съд“ в различните административни области – Варненска, Горноджумайска, Плевенска и Пловдивска области. Семерджиев е представил и отделен разказ за „народния съд“ в Сливен, където след 9 септември 1944 г. е партиен активист.

Книгата притежава и друго богатство. В нея са представени кратки профили на най-известните жертви на „народния съд“ сред политиците, висшия команден състав на армията и сред интелектуалците.

Не по-малко важни са изводите, които Семерджиев прави за съдебната разправа с елита през 1944-1945 г. *„Последствията от Народния съд са етап и средство за укрепване на българската компартия като управляваща сила в преследване на поставената ѝ цел. Всички нейни усилия са насочени към това как да улесни създаването на условия за съветизирането на страната и тя успява да го постигне”*, заключава авторът. Така той дава отговор на основните въпроси, които книгата изяснява – кому и защо е бил необходим т. нар. народен съд.

Всеки, който иска да научи повече подробности за процесите, прехождали „народния съд“ и процесите, последвали след него, трябва непременно да намери и да прочете книгата. Горещо я препоръчвам.

Петър Семерджиев, „Народният съд в България 1944-1945 г. Кому и защо е бил необходим”, Македоно-българския институт „Св. Климент Охридски”, Ерусалим, 1997 г., 508 страници.